

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

**на тему: «Проблема трагедії творчої особистості в романі Дж. Лондона
«Мартін Іден»»**

Студентки 3 курсу групи Мла 09-21
напряму підготовки Германські мови
та література (переклад включно)
спеціальності 035.041

Постовойтової Анни Павлівни

Керівник докт. філол. наук, професор

Шульгун Мадлена Едуардівна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ДЖЕК ЛОНДОН І ЙОГО ЧАС	5
1.1. Концепція кохання за різних епох та в добу написання роману «Мартін Іден».....	5
1.2. Творчість Джека Лондона — шлях до автобіографічного роману «Мартін Іден»	11
РОЗДІЛ II. ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА РОМАНУ «МАРТІН ІДЕН» ТА ОБРАЗ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ	15
2.1. Історія кохання у романі «Мартін Іден».....	15
2.2. Межа між ідеалами і жорстокою реальністю для головного героя ...	18
2.3. Причини трагічної загибелі Мартіна Ідена. Моральний вибір героя	23
ВИСНОВКИ	27
ЛІТЕРАТУРА	29
РЕЗЮМЕ	32

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема творчої особистості, яка прагне реалізувати себе в буржуазному світі, заснованому на матеріальних цінностях, стає домінуючою в західній літературі, починаючи з епохи романтизму. Її постановка виявляється у творах письменників, часом різних творчих орієнтацій – від де Шатобріана, Жорж Санд, Гофмана до Діккенса, Бальзака, Драйзера, Шоу, Манна, Роллана тощо. Вона займає важливе місце і в художній спадщині Джека Лондона, будучи одним з «вимірювань» історико-культурного процесу та закономірностей розвитку творчості письменника і даючи ключ до розуміння ролі особистості, її права і свободи у розвитку соціального прогресу. Виявляючи великий інтерес до долі творчої особистості, досліджуючи особливості суто «художнього» погляду на світ, вивчаючи роль художника в різних сферах життя соціуму, у своїх творах Лондон прагнув об'єктивно відобразити буття людини мистецтва, показати розвиток нових пріоритетів та суспільних цінностей, що дозволяє розглядати його літературну спадщину як своєрідну реакцію на зміни духовного змісту усїєї епохи.

Бібліографія свідчить про те, що Джека Лондона в Україні перекладали більше і частіше, ніж будь-якого іншого американського та іноземного автора: сьогодні існує близько 120 самостійних українських видань «Дж.Лондона» загальним накладом понад 1,65 млн примірників.

В творчому доробку Джека Лондона 19 романів, 8 автобіографічних творів, 18 збірок оповідань та статей, 3 п'єси та понад 30 віршів, хоча митець прожив усього сорок років. Та саме роман Джека Лондона «Мартін Іден» підносить його до одного ряду із видатними письменниками світу.

Доробку Джека Лондона приділяли значну увагу у минулому столітті, виходили друком багатотомні зібрання перекладені, в тому числі, українською мовою. Також виходили біографічні і критичні дослідження Р. Балтропа та Т. Денисової. У бібліотечних каталогах важко знайти нові, вітчизняні,

дослідження, які переосмислюють літературну спадщину видатного американського письменника. **Новизна наукового дослідження** полягає у перегляді поглядів на літературну спадщину митця.

Об'єктом дослідження є роман Джека Лондона «Мартін Іден».

Предметом дослідження є доля митця в романі Джека Лондона «Мартін Іден».

Метою дослідження є характеристика творчого доробку видатного американського письменника Джека Лондона та його роману «Мартін Іден».

Відповідно до об'єкта, предмета та поставленої мети дослідження поставлено такі **завдання**:

1. проаналізувати особливості висвітлення теми кохання на сторінках творів світової літератури;
2. порівняти життєвий шлях Джека Лондона та долю головного героя роману «Мартін Іден», визначити основні автобіографічні риси твору;
3. описати історію кохання головного героя у романі «Мартін Іден»;
4. проаналізувати духовний світ та цінності головного героя;
5. визначити чинники, що вплинули на долю Мартіна Ідена.

Методи дослідження. У процесі роботи були використані загальнонаукові методи порівняльного аналізу критичної літератури з проблеми дослідження, узагальнення і систематизація наукових даних, біографічний метод та метод контекстуального аналізу.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати даного дослідження можна використовувати на уроках зарубіжної літератури в школі, під час підготовки до позакласних і позашкільних заходів, при проведенні факультативних занять.

Структура дослідження. Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків, літератури (20 найменувань) і резюме. Загальний обсяг роботи становить 32 сторінки.

РОЗДІЛ І. ДЖЕК ЛОНДОН І ЙОГО ЧАС

1.1. Концепція кохання за різних епох та в добу написання роману «Мартін Іден».

Кохання – форма духовної культури, яке розуміється, як певне індивідуальне убоління, відчуття відданості людині, предмету чи явищу навколишнього світу, мріям, ідеям, самому собі, тоді як об'єкт такого почуття стає ціннішим і вищим за власне «Я». Без єднання з обраним об'єктом, злиття чи, навіть, оволодіння ним людина не мислить власного існування чи, принаймі, відчуває глибоке невдоволення чи власну неповноцінність чи неповноту особистісного буття. Таке тлумачення кохання включає всі його види (до себе, чоловіка або жінки, до батьків і дітей, до слави і грошей, до життя, до Батьківщини, до влади, і до Бога).

Кохання близьке до дружби, але відрізняється від неї. Його антоніми – ненависть (ширший аспект), ревності (стосовно коханої людини). У людських відносинах любов зазвичай пов'язується з сексом, але можлива «любов здалеку» (вперше описана Дж. Рюделем, XII ст.), нерозділене кохання (як у «Страданнях юного Вертера» Гете), можливе і протиставлення любові сексу як духовної близькості на противагу тваринному пожаданню чи близькості за гроші. Кохання формується у процесі «кристалізації» почуття. Особливий випадок – це любов до себе, яка може сприйматися як позитивна цінність («самолюбство»), так і негативна («себелюбство»).

В добу античності кохання (у греків Ерос, у римлян Амур) мало сакральний характер, і це ускладнює розуміння тогочасних любовних відносин. Для позначення відмінних від Ероса форм любові, стародавні філософи використовували термін – *phileō* (у значенні любити), звідси назви і любов до мудрості – філософія, і любов до слова – філологія. У вченні Платона Ерот

(любов) – це прагнення людини до прадавньої цілісності. У діалозі «Бенкет» Платон розповідає про прадавніх двостатевих людей, яких, задля послаблення, Зевс розрізав навпіл: «Кожен із нас – це половинка людини... і тому кожен із нас шукає відповідну йому половину» (Платон, 2002). Духовні мотиви любові у Платона визначили концепцію «платонічної любові», яка легко у філософа поєднується із любов'ю до вічного, до прекрасного, до чеснот та мудрості. У середньовіччі на перше місце виходить любов до Бога, плотське кохання середньовічними філософами Аврелієм Августином та П'єром Абеляром засуджується (Августин Аврелій, 2012). У світській літературі (середньовічний роман, поезія трубадурів) відбито формування близького до сучасного відчуття любові, у концепції куртуазної (лицарської) любові: «вроджена пристрасть, що впливає із споглядання і непомірного помислу про красу чужого», любов має бути скромною, вірною, таємничною.

Після Данте кохання стає майже головним об'єктом опису в літературі – одному із основних джерел уявлень щодо історичного розвитку цього почуття зокрема, у від Петрарки до Бодлера, у поезії; від Боккаччо до Стендаля, Мопассана, Пруста у прозі, від Шекспіра до Вільямса у драматургії, виступаючи як із радісного, так і з сумного боку. Характерною рисою літературного розуміння кохання є протиставлення піднесеного кохання і низовинного кохання, з другого боку – любові до жінки чи чоловіка – любові до багатства, влади, слави, а можливо, і до Батьківщини чи революції.

Дуже високо, зазвичай, розглядалося кохання XVII століття. Свідчать про це прославлення заповідей кохання героя пасторального роману Оноре д'Юрфе «Астрей» Селадона - і кара небесна, скерована письменниками на Дона Жуана – Дона Жуана із драми Трісо де Моліни «Севільський спокусник» та Мольєрової комедії «Дон Жуан». Цей «вічний образ», присутній у багатьох творах наступних епох став міфологемою, у якій символізовано одне із найпоширеніших пояснень кохання.

На межі сімнадцятого і вісімнадцятого століть проявляються мотиви розчарування в ідеальному коханні. В «Максимах» Франсуа де Ларошфуко

відобразив це у відомому афоризмі: «Справжнє кохання схоже на привид: усі про нього говорять, але мало хто його бачив». В казках Шарль Перро змальовує ідеальне кохання. Перро в «Попелюшці» створив міф про трансформацію непоказної та бідної, але працьовитої юнки, на прекрасну принцесу, для XVII століття такий мотив був надто демократичним, та все ж таки то був лише казковий мотив.

Акценти змінюються у XVIII столітті. У придворному середовищі це помітно особливо. З часу регенства Філіпа Орлеанського у Франції відчувається занепад моральності. Відчуваючи наближення завершення доби свого благополуччя, аристократи намагаються здобути від життя всі можливі насолоди. Героєм тогочасного дворянського суспільства стає авантюрист-італієць Джакомо Казанова, він присвячує своє життя пошукам багатства, успіху, любовних пригод. Руйнуються поняття дворянського обов'язку та честі. Найзнатніші жінки безсоромно демонстрували свою розбещеність.

Фривольність стає поширеною і у мистецтві. Найяскравіший приклад це картина Фрагонара «Засувка», яка зберігається у Луврі: молодий чоловік, вже у спідньому, зачиняє засувку на дверях, а його чарівна дама слабо пручається та притискається до нього, а на столику поряд з ними – яблуко, символ гріховного падіння Адама й Єви.

У романі в листах І. В. Гете «Страждання юного Вертера» (1774) герой пише коханій перед самогубством: «О, якби мені даровано було щастя померти за тебе! Пожертвувати собою за тебе, Лотто! Я радісно, я б доблесно помер, коли б міг воскресити спокій і задоволеність твого життя» (Грушевська, 1912). Після публікації роману Європою пролунала епідемія самогубств молодих людей від нещасного кохання. З іншого боку, тема любові у мистецтві, передусім у літературі, стає дедалі помітнішою, однією з основних, що свідчить про нові акценти у розвитку європейської культури.

І все-таки, у вісімнадцятому сторіччі дантівська «любов, що рухає сонце і світила» (Данте, 1995) сприймалася як почуття, що суперечить Розуму, хоч і піддається його впливу, і у раціоналістичній картині світу і людини не займала

великого місця. «Кохання – лише одна з багатьох пристрастей... Вона дуже впливає на життя в цілому», – стверджував, наприклад, авторитетний англійський критик Семюель Джонсон. Справжній розгром традиційного розуміння любові здійснив маркіз де Сад («Жюстина», 1791; «Нова Жюстина», 1797; «Філософія в будуарі», 1795; та ін), якому вторили навіть мислителі, що сперечалися з ним (наприклад, Нікола-Едм) де Ла Бретон в «Антижюстині»).

У ХІХ столітті романтики оцінювали любов інакше. Кохання може бути грішним, але не вітряним, у дусі культури рококо. Стендаль записав у щоденнику: «Чим сильніший у людини характер, тим менш схильний він до непостійності в коханні». Це почуття змінює навіть манеру поведінки людини, так воно сильне: «Перша ознака істинного кохання у юнака — боязкість, у дівчини – сміливість», – читаємо ми в «Знедолених» Віктора Гюго і там знаходимо інший парадокс: «Вмирати від кохання – значить жити ним» (Гюго, 1985).

Стендаль зробив спробу застосувати науковий підхід до характеристики кохання. У трактаті «Про кохання» (1822) він виділив чотири її роди: любов-пристрасть (єдино справжня: людина думає тільки про улюблену істоту, забуваючи про марнославство); любов-потяг (коханій істоті приділяється багато уваги, але не забувають і інші радості, задоволення, джерелом яких є гроші і марнославство); фізичне кохання; любов-славославство (найбільш зневажений Стендалем рід любові), любов суб'єктивна: той, хто любить, приписує предмету свого кохання неіснуючі переваги (відбувається «кристалізація» кохання). Стендаль одним із перших пов'язав проблему кохання із соціальним аналізом, створивши основу для розвитку нового типу психологізму в літературі.

Соціальний аспект виходить на перший план у творах реалістів, що відображає і дійсний вузол проблем, вирішення яких для європейців ХІХ століття дуже болюче: кохання та шлюб, кохання та сім'я, адюльтер, розлучення, поділ спадщини, доля дітей. Скандал у сім'ї Байрона – одне зі свідчень неможливості вільного прояву любові, що порушує пристойність та розмірене протязом світського життя. У другій половині століття ще більше зміцнюється

«діловий» підхід. Англійське «вікторіанство» – лицемірна доброчесність, дотримання пристойності, громадське засудження всього, що виходить за межі встановлених норм, — яскравий вираз цієї тенденції. Кохання рідко піднімається до романтичних висот, зазвичай приносить розчарування, нещастя. Така доля Емми Боварі – героїні роману Гюстава Флобера «Пані Боварі» (1856). Для неї «любити» вже не відрізняється від «мати коханця», і в результаті «все її життя перетворилося на суцільну брехню», настає страшний фінал – отруєння миш'яком і смерть.

На межі XIX-XX століть відбувається нова трансформація як концепції любові, так і її відображення у повсякденній свідомості, реальних переживаннях та поведінці. Фрідріх Ніцше вустами Заратустри вигукував: «Я люблю того, хто любить свою чесноту: бо чеснота є воля до загибелі та стріла туги» (Ніцше, 2003). На перший план виходить не любов до жінки («...Жінки все ще кішки та птахи. Або, у кращому разі, корови» (Ніцше, 2003)), а до себе, точніше, до того в собі, що веде до загибелі людини та народження надлюдини. Фрейд у своїх роботах, навпаки, підкреслив значення лібідо, первинних інстинктів, що лежать в основі всіх різновидів кохання.

У XX столітті настає епоха плюралізму у коханні. І в той же час залишається місце для високого кохання, подібного до відносин шекспірівських Ромео і Джульєтти. Сучасність сповнена і прикладів самовідданої любові до Батьківщини, науки та мистецтва, дітей та старшого покоління, до знання та справедливості. Кохання як поняття все розширює коло своїх значень.

Кохання – це одвічна тема, до якої у своїх творах звертаються практично усі письменники і митці. І кожного разу це людське почуття розкривається з іншого боку.

1.2. Творчість Джека Лондона — шлях до автобіографічного роману «Мартін Іден».

Серед американських письменників один з найпопулярніших – Джек Лондон. В його творах втілені настрої та думки сучасного йому покоління. «Його життя було таким самим іскрометним і захопливим, як і його книги. У ньому були свій драматизм і трагічність, хоча зовні воно й видавалося еталоном «американського успіху», ілюстрацією стрімкого сходження самоука, «селф мейд мен» до вершин багатства і слави» (Barltrop, 1976).

Дитинство майбутнього письменника було важким, у родині Лондонів, крім Джека було ще дві дочки вітчима від першого шлюбу. Після кількох переїздів родина письменника оселилася в Окленді.

Життєві обставини склалися нещасливо, родина зuboжила, а вітчим залишився без роботи. Влаштувавшись розносити газети, десятирічний Джек почав утримувати сім'ю, ще й підробляв разнощиком льоду та в кегельбані, і за умов, навіть, такого напруженого режиму продовжував читати. Через матеріальні труднощі Джек працював на консервній фабриці, сил в нього вистачало лише, щоб після роботи дістатися до ліжка. Попри те, що юнак був витривалим, фізично здоровим, таке «механічне» життя виявилось не під силу, роботу довелося кинути. Джек придбав старий човен і приєднався до браконьєрів – «устричних піратів», незабаром, у дев'ятнадцять років він дістав прізвисько «Король піратів». Невдовзі йому запропонували служити у рибальському патрулі, потім він найнявся на шхуну «Софі Сазерленд» матросом та вирушив у полювання на котиків до далеких берегів. Повернувшись з плавання, юнак вирішив взяти участь в конкурсі на кращого автора-початківця. Оповідання «Тайфун біля берегів Японії» було готове за дві ночі. Джек описав лиш те, що бачив і пережив сам – і отримав першу премію.

Т. Денисова зазначає у своїй книзі, що у 1894 році Джек Лондон разом з іншими безробітними пішим походом ходив на Вашингтон, де був заарештований. Після повернення до Орлеана він вступив до середньої школи, а

невдовзі став постійним членом Дискусійного товариства Генрі Клея – місці, де збиралася інтелігентна молодь, щоб обговорити проблеми суспільного життя, культури і науки. Саме тут зародилося кохання до дівчини з інтелігентної сім'ї Мейбл Епплгарт, котра згодом стала прототипом Рут Морз з роману «Мартін Іден» (Денисова, 1978).

Коли у США почали ширитися чутки про золото на Алясці, Джек також вирушив на Північ, у пошуку нових вражень та пригод та сподіваючись на швидке збагачення, заради одруження із коханою. Клондайська епопея була важкою, але Лондон проявив себе як людина витривала і відважна. Не знайшовши золота, захворів на цингу та змушений був повернутися. Почав заняття літературною діяльністю, і вже у 1899 році в журналі «Оверленд манслі» було надруковано оповідання «За того, хто в дорозі», а через місяць – «Білу тишу». Перший період письменницької творчості Лондона, завершився романом «Дочка снігів». Успіх, популярність та солідні гонорари стали супутниками молодого письменника (Гіленсон, 2006). У 1904 році Джек Лондон вирушає військовим кореспондентом на російсько-японську війну. Повернувшись додому, Лондон почав втілення в життя своєї давньої мрії – будівництво вітрильника, щоб вирушити у навколосвітню подорож. Нарешті, 2 квітня 1907 року Джек з другою дружиною Чарміан вирушили у мандрівку. Здійснилася давня мрія Джека. Він побачив найпрекрасніші місця, отримав незабутні враження. У подорожі Джек Лондон розпочав роботу над романом «Мартін Іден». Та мандрівку довелося завершити достроково через захворювання шкіри, спричинене незвичним кліматом.

Дізнавшись, що кохана чекає на дитину, Джек Лондон вирішив збудувати родове гніздо, маєток. Він чекав на сина, та Чарміан народила доньку, дитина прожила лише кілька днів. Тим часом було, завершено будівництво дому. Палац чекав в'їзду господарів, та уперед день, будинок було спалено. Це стало ударом для письменника. Великий прозаїк помер 22 листопада 1916 року і був похований серед гігантських секвой Місячної долини.

Гіленсон стверджує, що творча спадщина Лондона велика, але нерівна. Однак його кращі книги не лише залишаються духовними супутниками кожного нового покоління читачів (Гіленсон, 2006). Для світової літератури величезним надбанням став його роман «Мартін Іден», який вийшов друком в 1909 році, в той час, коли автор перебував у апогеї сил і слави, у найпліднішому творчому настрої.

Серед усіх його художніх творів, цей – найбільш автобіографічний, у ньому відбивається не лише біографія письменника, певні події його життя, а і його душевний світ, ідейні й духовні пошуки, їх еволюція. Але твір, за своєю проблемно-тематичною структурою і парадигмою, не є, передусім, романом-автобіографією, це, перш за все, «роман про митця» цей жанровий різновид досить поширений у літературі XIX–XX століття. Джек Лондон на матеріалах свого життя та життєвого досвіду творив роман, присвячений важкому входженню в літературу й тріумфальному утвердженню в ній.

В основу сюжету закладено певні факти або й цілі життєві періоди, наприклад, від часу прийняття рішення розпочати кар'єру письменника і до здобуття визнання, та далі сюжет різко звертає убік від біографічної лінії та завершується самогубством головного героя.

«Мартін Іден» — значною мірою автобіографічний роман. Випадкова зустріч із Рут Морз, студенткою університету, дівчиною із грошовитої родини – змінює моряцьке життя Мартіна Ідена.

В романі ми можемо побачити дві паралельні лінії. Перша — боротьба Мартіна Ідена за здійснення мрії стати письменником, а друга — завоювати серце коханої дівчини. Ці лінії дуже тісно переплітаються, і можна з упевненістю сказати, що вони є єдиними, хоча їх функція і суть у творі різні. Історія кохання Мартіна і Рут — відображення почуттів письменника до згадуваної раніше дівчини із буржуазної родини Мейбл Епплгарт, знайомство з якою відбулося ще за часів навчання у школі. Джек навіть був заручений із Мейбл, та її мати поставила неприйнятні вимоги, що привело до розриву. Невдовзі Лондон одружився з іншою, а Мейбл так і залишилася незаміжньою.

Молодий чоловік має мрію стати письменником, тому завзято починає займатися самоосвітою. Напружена праця і природний таланти дозволили юнаку реалізувати свою мрію. Та досягнувши мети, Мартін відчуває в середині себе спустошеність. Втративши свій старий рай (кубрик, море) нового юнак не знайшов.

Називаючи Мартіна Ідена соціалістом та уособлюючи його із самим Лондоном, більшість критиків підводили читачів до думки, що письменник, мовляв, розчарувався у соціалістичних ідеях та у своєму романі змалював крах людини, яка сповідує ці ідеї. Не випадково Джек Лондон так наполегливо заперечував проти такого розуміння образу героя та проти уособлення його самого Мартіном Іденом. Письменник багаторазово викривав такі твердження, наголошуючи що Мартін Іден наклав на себе руки, а він все ще живий.

«В листах до друзів Лондон наголошував, що примусив Мартіна покінчити з собою і тим самим рішуче засудив його індивідуалізм; що його особиста біографія, творчий шлях не тотожні біографії і творчому шляху Мартіна, тому що він, Джек Лондон, сильний своєю вірою в прогресивне вчення епохи, ... тоді як його герой залишився індивідуалістом і тим самим вичерпав себе, прирік на трагічний фінал» (Денисова, 1968).

Колесо фортуни Мартіна Ідена повернулось запізно: людина, яка знаходиться у апатичному полоні та відчуває огиду до паперу і друкарської машинки, здобуває визнання. Лондон же боровся до самого кінця. Навіть у найбезплідніші його, як митця роки, з під Лондонового пера виходили надзвичайно глибоко виношені та дійсно новаторські тексти. Але ставалось це дедалі і дедалі рідше. Досвід, накопичений роками, допомагав письменнику, та для Джека Лондона, чекали від якого нового слова, була це хитка опора. Як результат, божевільний темп перегонів за удачею, яка постійно вислизала з рук митця, виснажили його.

Дійсно, «Мартін Іден» автобіографічний твір. У ньому можна знайти багато важливих рис самого письменника, зокрема, портрет героя та історія його

першого кохання. Однак головною рисою автобіографізму є спільність долі, прагнень і пошуків Лондона та його літературного героя.

В трагічному фіналі «Мартіна Ідена» Джек Лондон, неначе, передбачив кінець власного життя.

РОЗДІЛ II.

ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА РОМАНУ «МАРТІН ІДЕН» ТА ОБРАЗ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ

2.1. Історія кохання у романі «Мартін Іден».

Кращий свій роман Джек Лондон написав у період дворічної усамітненості, під час плавання на «Снарку» серед тихоокеанських хвиль та на далеких тропічних островах.

За словами Р. Балтропа роман став для письменника, так би мовити, «книгою життя», твором, що виявився значною мірою пророчим (Barltrop, 1976). Тема роману сформульована письменником, як трагедія одинака, який намагається нав'язати істину світу. Багато в чому роман перегукується з життям його автора.

«Роман починається з визначального моменту в житті головного героя: зустрівшись з інтелігентною і прекрасною дівчиною, білявою і ніжною, Мартін покохав її» (Денисова, 1968). Двадцятирічний Мартін Іден, вперше потрапляє в респектабельний будинок Артура Морза, і візит цей стає для матроса відкриттям, буквально перевертає його життя. Мартін побачив новий світ, що відкриває знання. Причому найпривабливішим у цьому світі виявляється сестра Артура Рут – «бліда, повітряна істота з великими одухотвореними блакитними очима, з масою золотого волосся» (Лондон, 1973).

«Він забув про все навколо й дивився на неї жадібними очима. Тут є для чого жити, чого домагатися, за що боротися і навіть померти. Книжки казали правду. На світі є такі жінки, а вона – одна з них. Вона окрилювала його уяву і великі яскраві полотна розгорталися перед ним, виринали таємничі постаті романтичних Героїв, що йшли на подвиги заради жінки – заради блідої жінки, золотавої квітки». Ось Рут засміялася і своїм сміхом знов викликала цілу картину в його уяві: «...Легеньке приємне тремтіння пробігло в нього по спині на звук її

сміху. «Наче срібло, – подумав він, – наче срібні дзвіночки». І на мить повернувся в далеку країну, де під розквітлою вишнею він палив сигарету і прислухався до дзвонів шпичастої пагоди, що закликали на молитву богомольців у солом'яних сандалях» (Лондон, 1973). Рут стала не просто його мрією, але метою, для досягнення якої він був готовий зробити неможливе.

Чистота дівчини, як духовна, та і тілесна викликала у Мартіна непереборне прагнення до охайності. Вразлива та глибока особистість Мартіна саме у подобі красивої та вихованої Рут бачила сенс життя.

Дівчина окрилила уяву митця – і величезні яскраві картини спливали перед ним, на них же роїлися таємничі та романтичні образи, сцени кохання та героїчних подвигів заради коханої жінки. Як чудовий міраж, Мартін бачив Рут, яка розповідала йому про літературу і мистецтво. Юнак розумів, що Рут з іншого світу і за будь-яку ціну намагався досягти її світу. Кожна хвилина життя Мартіна була сповнена працею, книжки він поглинав одна за одною, писав оповідання, він прагнув краси, боровся заради своєї любові, сподівався, що Рут, – жива жінка із плоті та крові, колись зможе його покохати.

Юнак добре усвідомлював, що між ними, грубуватим простим матросом та Рут, молодою дівчиною із буржуазної заможної родини, простелилася прірва, так само автор роману Джек Лондон усвідомлював власну прірву між Мейбл Епплгарт та ним. Вони розмовляли різними мовами, по-різному дивилися на життя. Як Рут не розуміла Мартіновий сленг, так Мейбл не спримала мову Джека. Унікальність поглядів Ідена вражала молоду міс Морз, він же навіть не розумів значення багатьох нею уживаних слів.

Вражаюча завзятість і віра у свої сили допомагають колишньому матросу отримати необхідні знання, навчитися правильно говорити та триматися, стати знаменитим та багатим. Найголовніша мрія здійснюється – дівчина, яка колись здавалася недоступною, творінням майже божественним, сама приходять до нього.

Відносини Рут та Мартіна на початку роману розвивалися, на перший погляд, сприятливо (як для таких різних за своїм характером та вихованням

людьми). Молода Рут охоче зустрічається із Мартіном, з прихильністю сприймає залицяння юнака, із задоволенням відмічає його зміни: хлопець став охайно вдягатися, правильно говорити, з ним стало не соромно виходити в люди. Та з часом відносини їхні змінилися. Рут усвідомила, що змінилася і вона. «Проживши до двадцяти чотирьох років спокійно і безтурботно, без ніяких любовних захоплень, вона не навчилася глибше розумітись на своїх почуттях і, ані разу не запалившись коханням, не могла збагнути, що запалилась тепер» (Лондон, 1973).

Відмовившись від його кохання та свого почуття через забобони рідних та пересудів знайомих, Рут перетворилася на якийсь символ помилковості ідеалу та марності мрій героя: «Він любив якусь ідеальну Рут, небесна істота, створена його уявою, світлий і променистий образ, що надихав його поезію. Справжню Рут, буржуазну дівчину з буржуазною психологією та обмеженим буржуазним кругозіром, він не любив ніколи» (Лондон, 1973).

Т. Денисова зазначає: «Рут для Мартіна втілювала в собі те прекрасне, що уявлялось йому в багатстві й способі життя, пов'язаному з ним, – в ідеалах буржуазного суспільства. Три роки минуло, перш ніж Мартін збагнув, що його «золота квітка» пересічна і не здатна по-справжньому зрозуміти прекрасне». (Денисова, 1978).

Коли Рут, по суті, зрадила його, Мартін втратив сенс існування, - те, що допомагало йому терпляче зносити невдачі, безперервну напругу, недоїдання і безгрошів'я. Він втратив мету, отже, все, що він робив, втратило сенс. «Все втратило для мене цінність», – каже він. – «Я нічого не хочу» (Лондон, 1973).

Підкреслимо, що поряд з Іденом є героїні-жінки, які з безкорисливою участю ставляться до нього: квартирна господиня Марія Сільва, яка нерідко рятувала героя від голоду, проста робітниця Лізі Коноллі, яка полюбила Ідена без жодних умов. Розуміючи їхню велич і красу, Мартін Іден усвідомлює і те, що йому нема чого дати натомість. Він платить грошима за безцінний дар Марії, а Лізі у відповідь на кохання пропонує дружбу та бакалійну лавочку. «Ви хворі!» – вигукує Лізі Коноллі. – «У вас усередині щось негаразд (Лондон, 1973). І

Мартін погоджується з її діагнозом – він хворий на душу. Він спустошений, у нього немає бажань і прагнень, життя здається йому нудним і безглуздим, воно навіть завдає йому болю» (Лондон, 1973).

Джек Лондон демонструє читачам, як людина закохується не в конкретну людину, а створені ним ілюзії. Мартіну Рут здавалася небесним створенням, дівчиною, яка гідна найкращого у світі обранця. Та звеличений образ Рут поступово в його очах сильніше і сильніше розвіюється. Наприкінці роману Рут готова була пов'язати своє життя з Мартіном.

Та молодий чоловік зрозумів, що саму Рут він ніколи не кохав – дівчину, нічим не примітну, яка, просто шукає лише найвигіднішу партію. Виявляється, любив він ідеал, який сам створив і існував який лише у його свідомості.

2.2. Межа між ідеалами і жорстокою реальністю для головного героя.

«Мартін Іден» – це роман не лише про індивідуальну долю художника в буржуазному суспільстві, присвячений викриттю індивідуалізму, але й про проблему істинних та хибних цінностей у системі цивілізаційних відносин, про співвідношення понять «культура» та «природа» («інстинкт»), «інстинкт» та «інтелект», «інтелект» та «почуття». Система образів у романі дозволяє найповніше позначити основну ідею, спектр мотивів, проблем, глибинний філософський та культурологічний пласт твору, визначити естетичну позицію автора, етичні пріоритети письменника. Ідейним і сюжетно-композиційним центром у романі виступає образ Мартіна Ідена, представлений у динаміці внутрішнього життя, а також з точки зору оповідача-коментатора осмислення ним своїх прагнень, його шлях до здійснення поставлених цілей, криза свідомості, пов'язана з переоцінкою власних поглядів та суспільства.

Композиція роману відрізняється простотою та стрункістю, її центром є образ Мартіна Ідена, жодна подія у творі не відбувається без його участі. Еволюція особистості героя-художника є стрижнем сюжету, його рушійною силою. «Центрозривна» побудова дозволяє письменнику досягти граничної концентрації уваги на внутрішньому світі героя, на тій роботі, яка безперервно відбувається у його душі. Слід зазначити надзвичайну цілісність образу Мартіна Ідена. Усі його дії підпорядковані внутрішній логіці характеру та світобачення. Використовуючи прийом внутрішньої мови, вводячи в роман безліч діалогів і полілогів, які служать Мартіну своєрідною «трибуною» для вираження поглядів на те чи інше питання, прозаїк домагається великої психологічної глибини образу головного героя. Лондон прагне показати не просто низку епізодів із життя героя, але розкрити причини його вчинків, і навіть вплив, наданий тією чи іншою подією. Тому причини трагедії непересічної творчої особистості, якою і був Мартін Іден, слід шукати саме в його поступовому переродженні, у тому шляху, який він пройшов, прагнучи наблизитися до ідеалу «розумового життя».

Художник жив у Ідені, коли він відвідував вітальню Морзов. Не кажучи про потяг до читання, вельми незвичайну в людині, обтяженому важкою працею. Мартін мав уроджений дар спостережливості і почуттям прекрасного – «умів бачити і до того ж умів розповідати про те, що бачив» (Лондон, 1973). Саме чуйність до природи, багатства фарб, звуків, відчуттів і привела його до вирішення стати письменником – він захотів описати коханій велич океану, а потім йому захотілося передати красу світу не тільки Рут.

Коли ще Рут не зовсім усвідомлювала почуття до Мартіна, вона вирішила переформатувати цього чоловіка на кшталт людей її кола спілкування. Таким, до прикладу, був батьковий молодший бізнес-партнер Чарльз Бетлер, який лишився у дитинстві сиротою та ціною самозречення зумів досягти становища, яке приносило йому річного доходу тридцять тисяч. Рут була сповнена сподіваннями, що Мартін опанує стенографію та піде працювати юристом в батькову контору.

Але, сповненого життєвою енергією Мартіна, така перспектива не надихала ніяк. Він обрав собі іншу життєву мету, так, його мрія інша: «Він писатиме. Він стане одним оком з тих очей, що ними дивиться світ, чодним вухом із тих, якими світ слухає, серцем – одним із сердець, що ними світ відчуває. Він писатиме все – поезію й прозу, романи й нариси, п'єси, як Шекспір... Адже письменники – це велетні світу...» (Лондон, 1973).

Примітно, що образ Мартіна Ідена не статичний – єдиний у романі, на відміну від решти персонажів: їхні погляди і смаки незмінні, якщо їхнє ставлення до Мартіна і змінюється після того, як він завоював широку популярність, то це пов'язано не з переоцінкою його як особистості, а скоріше, з чисто механічним переведенням його з розряду «ледарів» у статус «успішної людини». Навіть друг Ідена, поет Бріссенден зображений вже сформованою людиною, яка перебуває в апогеї свого духовного вдосконалення, що отримав вираз у його поемі «Ефемеріда» – «лебединої пісні», як він сам її називає (Лондон, 1973). Таким чином, його філософія поступово відкривається читачеві, але змін не зазнає.

Свіжий і гострий розум призводить Мартіна до нестандартних висновків, баченню світу, часто відмінного від загальноприйнятого. Він сміливий і незалежний в оцінках і судженнях і, що ще більш недозволено в «пристойному суспільстві», він оригінальний – цим і пояснюється його початковий неуспіх у видавців та в салоні місіс Морз.

Іден багато навчається, читає та розмірковує. Поступово він починає помічати, що коли раніше йому траплялося не розуміти «хитромудрі» слова своєї «вчительки» Рут, то тепер вона дивиться на нього з подивом, і справа зовсім не в книжкових висловлюваннях і наукових термінах: «Його думки були недоступні їй, хоча вона й була бакалавром мистецтва. Вона не розуміла їх і своє нерозуміння приписувала його невмінню висловлюватись» (Лондон, 1973). Поступово Мартін переростає Рут духовно та інтелектуально, так само, як, володіючи незрівнянно великим життєвим досвідом, він піднімається над своїм оточенням. Проте свідомість зміни, що відбулася, не заважає Ідену продовжувати ставитися до Рут все з тією ж ніжністю, повагою і захопленням. Зауважимо, що, успіх Мартіна аж ніяк не компенсований «падінням» іншого, але стає результатом завзятої праці, насамперед над самим собою. При цьому усвідомлення власної переваги над оточуючими призводить до тотального розчарування, незрозумілості в соціумі і зрештою – самотності.

Т. Денисова наголошує у своїй книзі: «Мартін жадібно шукає ключ до пояснення законів життя, і таким ключем для героя стає вчення Спенсера. І попередній життєвий досвід, і спенсеріанське вчення формують Мартіна-індивідуаліста, який вірить лише в силу своїх рук і розуму, своїх м'язів і прагнень. Він вважає, що лише особистими зусиллями можна завоювати собі місце під сонцем, – інших шляхів він не бачить і не визнає». (Денисова, 1978). Говорив про це він у вітальні Морзів, та позиція Мартіна була незрозумілою батькові Рут. На одному з обідів Іден висловив власні думки про Спенсера та Ніцше, що призвело до суперечки з суддею Блаунтом, людиною впливовою і видатною, Іден надто палко доводив власні позиції, чим видався грубим усім гостям і шокував їх. Мартін не приймає буржуазного ладу, але й соціалізм для

нього неприйнятний. Потрапивши в коло соціалістів, він не може повірити в їхню силу і могутність, що здатні перетворити світ. (Денисова, 1978).

Після тієї події Мартін вирішує більше не з'являтися у Морзів на званих обідах. Рут же в розпачі зізналася, що не буде спілкуватися з юнаком, бо він зганьбив її у присутності друзів.

Обмовимося, що радянські літературознавці в силу відомих ідеологічних причин одностайно стверджували, що трагедія Ідена – це насамперед трагедія одинака, індивідуаліста, вбачаючи основну думку роману у розвінчанні теорії ніцшеанського надлюдини. В якійсь мірі ці твердження знаходять підтвердження у тексті твору: «Мені дуже хотілося б, щоб ви стали соціалістом, перш ніж я помру. Тільки це може врятувати вас у годину розчарування в житті, яке, безперечно, настане» (Лондон, 1973)., – каже Бріссенден Мартіну, і його слова звучать пророчо. Поет веде Мартіна до соціалістів; можливо, якби Іден залишився з ними, став частиною спільної справи, це дало б йому новий сенс продовжувати боротьбу із чужим суспільством. Але річ у тому, що жодної «справи», загалом, у Мартіна і не було. Крім того, для героя ці люди були жалюгідними рабами, які трималися разом і сильними виключно своєю спільнотою. Іден не міг прийняти цю «рабську філософію», бо це суперечило б усьому його життєвому досвіду. Він надто часто відчував на собі, що треба домагатися самому. Більш того, Мартін добре усвідомлював, що, володіючи такими неабиякими здібностями, ховатися в натовпі - значить закопувати свій талант, а тому йому набагато краще і легше одному. «Швидкість флоту міряється завжди за швидкістю найтихохіднішого судна» (Лондон, 1973), – пояснював одного разу герой Рут. І він пускається у свого роду одиночне плавання, тому що не хоче упокорювати свій потужний темперамент і опинитися в «загальному строю».

Мартін має дивовижну цілеспрямованість і віру у свої сили – він йде до мети один, чуючи лише закиди, не знаходячи жодного схвалення, навіть наречена не вірить у нього. Однак він досягає визнання, він доводить, що здатний на неможливе. Але ось у цієї сильної людини не залишається опори, і вона ніби

руйнується під власним тягарем. Розчарованому і в модних на той час філософських течіях, абсолютно не набожному, Мартіну Ідену зовсім нема де шукати підтримки, оновлення.

Джек Лондон ставить питання перед читачами: чи насправді визнання оточуючих і фінансове благополуччя важливі для щасливого життя? Ймовірно, Мартін прожив би абсолютно щасливе життя, якщо б залишився моряком. Заробітку йому б вистачало на задоволення життєвих потреб і розваги. Можливо, в особі доброї і простої дівчини він знайшов би дружину. Але Мартін, ставши відомим письменником, бажає всією душею повернутися до минулого життя. Та, змінивши сприйняття світу, він не міг вже отримувати задоволення від свят і гулянок. Становище ж, якого він досяг важкою працею, не приносило йому жодної радості.

Мартін Іден «переродився», але це переродження зі «знаком мінус»: залізна воля змінилася слабкістю і байдужістю, бунтуюча думка, вічна жага до знання – сонливістю і нездатністю зосередитися навіть у газеті, живий, компанейський характер – нелюдимістю і похмурістю. Він ніби повторював долю свого друга, тільки навпаки: той помер, сповнений жадобою до життя, а Мартін жив і шукав забуття. Здається, він помер духовно задовго до того, як поринув у вир океанських вод. «Він раптом зрозумів, що знаходиться в Долині Тіней, тіней смерті. Життя його минуло; воно згасало, тьмяніло і схилялося до заходу сонця» (Лондон, 1973).

2.3. Причини трагічної загибелі Мартіна Ідена. Моральний вибір героя.

Важлива тема роману – доля художника у суспільстві (мотив творчого початку в житті – механістичність життя), дуалістичність у розумінні ідеалу, успіху, стереотипне уявлення про поняття «американська мрія», мотив свободи/несвободи (у тому числі творчої). Одна з центральних проблем у романі, пов'язана з інтерпретацією теми «американської мрії» – індивідуалізм та індивідуальність, у зв'язку з чим ми розглядаємо розвиток мотиву самотності, важливість дискусійного елемента в романі, систему образів (Іден – Рут, Іден – Бріссенден, Іден – Морзи і т.д.). Еволюція мрії Ідена відображає динаміку образу героя, трансформацію його уявлення про «американську мрію». Прийшовши зі «світу природи» в «світ цивілізації» («світ культури» – для Ідена), у міру проникнення в новий, настільки бажаний для нього світ, герой намагається викоренити у собі природний початок, відчуваючи його «недоречність», а досягнувши цього, втрачає своє справжнє «я». Герой у фіналі роману біжить не від себе – він прагне повернутися до себе, як і раніше, але спроба здійснити цю мрію заздалегідь приречена на провал.

Мартін не може знайти свого місця і як особистість. Йому душно і нецікаво у суспільстві, де зовсім недавно його не хотіли бачити, а тепер годують обідами. Так, у пошуках живих людей Мартін іде на танці у робочий квартал. «Він твердо вірив цієї хвилини, що був би набагато щасливішим, якби не йшов зі свого середовища», де «всі були раді поверненню Мартіна. Усі любили його заради його самого. Він почував себе, як принц, що повернувся з вигнання, і його самотнє серце відігрівалося...» (Лондон, 1973). Він тягнеться до простих людей, сподіваючись у їхній компанії повернутися у щасливий та безтурботний час своєї юності. Будучи на пароплаві, Мартін пішов у кубрик до матросів. Але й матроси, здавалося, змінилися з того часу, як він сам спав на матроському ліжку. Він не міг знайти нічого спільного з цими тупими, нудними, скотоподібними людьми» (Лондон, 1973). Вони вже не потрібні йому – надто він змінився. Герой

виявляється у своєрідному вакуумі – йому нікуди йти і нема куди повернутися. Він зовсім один – втративши старі зв'язки, він не набув нових.

І все-таки трагедія Мартіна Ідена – це радше трагедія самотності, ніж одинака. Можна бути одинаком, індивідуалістом і до того ж мати друзів, що розуміють, користуватися співчуттям і симпатією. Але Мартін опиняється в абсолютній ізоляції. З одного боку, він надто не схожий на оточуючих, і ця відмінність всіляко демонструє, щоб бути прийнятою; з іншого боку, він дуже суворо судить, занадто багато вимагає бути задоволеним суспільством, прийняти його.

Якщо раніше герой із надією дивився у майбутнє, то у фіналі він все частіше звертається до минулого. Перед ним виникають видіння морських просторів, екзотичних пейзажів, що випливають із глибин пам'яті.

Мартін згадує про роки, що він провів матросом, як про найщасливіший час свого життя. Перед ним встають образи простих і гарних людей острівних племен: «...він розгледів у білій піні човник, маленький, утлий човник. Молодий бронзовошкірий бог, підперезаний пурпурною тканиною, сидів на кормі, занурюючи у хвилі блискуче весло. Це був Моті, молодший син вождя Тамі, – отже, це відбувалося біля берегів Таїті, і за кораловим рифом була чудова країна Папара, де біля самого гирла річки стояла очеретяна хатина вождя» (Лондон, 1973). І слідом за «природною людиною» Руссо, Мартін Іден хоче залишити страшні міські реалії заради очеретяної хатини в чудовій долині та нехитрого промислу ловця перлів та торговця копрою. Він мріє втекти із соціуму, де однаково безрадісно і тягнути жалюгідне існування, бути частиною «натовпу», і піднятися на вершину. Але найбільше Мартін хоче втекти від свого болю, розчарування, від надто великого знання – від того, на що він перетворився.

Плану, однак, не судилося здійснитися – він вимагає надто великих зусиль. Іден же слабкий для цього, а крім того, чітко усвідомлює, що втекти від самого себе неможливо. На перший погляд, апатія та байдужість перемогли героя. Але якби це було так, то він би продовжував вести спокійне існування, хоч і зовсім непотрібне йому. Мартін приймає рішення і виявляється здатним на вчинок,

виявляючи силу характеру, навіть роблячи свій останній крок. Закінчуючи життя самогубством, він ніби повертається назад до себе колишнього – сильного та цілеспрямованого (і тут, безумовно, виразно проявляється традиція європейського роману виховання та випробування героя).

Своє останнє зусилля він докладає, щоб померти: «Набравши якнайбільше повітря, він пірнув, пірнув головою вниз, з усією силою, на яку тільки був здатний. Він плив на дно, поринаючи все глибше і глибше» (Лондон, 1973). При цьому смерть його сповнена гіркої іронії – переконаний прихильник Спенсера та еволюційної теорії, він перекидає свою улюблену філософію зникненням життя. Мартін – найсильніший з героїв, що не звикли відступати, талановитий і пристрасний, гине, коли незрівнянно більше слабкі, менш обдаровані та сильні духом залишаються жити та правити життям.

Отже, Мартін Іден як творча особистість терпить аварію в сучасному йому суспільстві, і причин тому кілька: розчарування у власних ідеалах, втрата сенсу життя та творчості, відчуженість від оточуючих. Але насамперед це, звісно, самотність творця, що призводить Мартіна до духовного колапсу та загибелі фізичної.

Фінал роману набуває філософського звучання за допомогою системи символів (назва корабля, ім'я героя, літературні алюзії), трактування, як і конфлікт між мрією та дійсністю, перетворився у художній свідомості письменника на конфлікт «американської мрії та творчого мислення, культури. Розповівши в романі про приватну долю однієї людини в загальному контексті долі нації, долі її ідеалів, Лондон розкрив не лише трагедію Мартіна Ідена, а й трагедію американської цивілізації, яка втрачає зв'язок із справжньою культурою. Письменник зумів художньо втілити думку про те, що культура має забезпечувати стійкість соціального організму, динамічний розвиток цивілізації, культура та цивілізація можуть існувати тільки в єдності, розрив між ними – загроза гуманістичному суспільству.

ВИСНОВКИ

Кохання – форма духовної культури, яке розуміється, як певне індивідуальне уболівання, відчуття відданості людині, предмету чи явищу навколишнього світу, мріям, ідеям, самому собі, тоді як об'єкт такого почуття стає ціннішим і вищим за власне «Я». Кохання – це одвічна тема, до якої у своїх творах звертаються практично усі письменники і митці. І кожного разу це людське почуття розкривається з іншого боку.

Серед американських письменників один з найпопулярніших – Джек Лондон. В його творах втілені настрої та думки сучасного йому покоління. Життя його було таким же захопливим й іскрометним, як і його книги. Джек Лондон протягом довгого часу був найбільш друкованим американським письменником в нашій країні.

У 1907 році, під час плавання на «Снарку», митець почав писати один із своїх найкращих романів «Мартін Іден», який став провідним шедевром його творчого доробку. Він оповідає про долю хлопця із сім'ї робітників, який став визначним і відомим письменником, та, розчарувавшись у житті, вкоротив собі віку.

Багато в чому «Мартін Іден» автобіографічний твір. У ньому можна знайти багато важливих рис самого письменника, зокрема, портрет героя та історія першого кохання. Однак головною рисою автобіографізму є спільність долі, прагнень і пошуків Лондона та його літературного героя.

В трагічному фіналі «Мартіна Ідена» Джек Лондон неначе передбачив кінець власного життя.

Роздуми про роль і місце митця у суспільстві – головна тема твору. Трагічна історія письменника перетворюється на сповідь про загибель талановитого митця у американському суспільстві.

В романі наявні дві паралельні лінії. Перша — боротьба Мартіна Ідена за здійснення мрії стати письменником, а друга — завоювати серце коханої дівчини

Рут. Історія кохання Мартіна і Рут — відображення почуттів письменника до дівчини із буржуазної родини Мейбл Епплгарт.

Джек Лондон демонструє читачам, як людина закохується не в конкретну людину, а створені ним ілюзії. Мартіну Рут здавалася небесним створенням, дівчиною, яка гідна найкращого у світі обранця. Та звеличений образ Рут поступово в його очах сильніше і сильніше розвіюється. Наприкінці роману Рут готова була пов'язати своє життя з Мартіновим.

Та молодий чоловік зрозумів, що саму Рут він ніколи не кохав — дівчину, нічим не примітну, яка, просто шукає лише найвигіднішу партію. Виявляється, любив він ідеал, який сам створив і існував який лише у його свідомості.

Мартін має дивовижну цілеспрямованість і віру у свої сили — він йде до мети один, чуючи лише закиди, не знаходячи жодного схвалення, навіть наречена не вірить у нього. Однак він досягає визнання, він доводить, що здатний на неможливе. Але ось у цієї сильної людини не залишається опори, і вона ніби руйнується під власним тягарем. Розчарованому і в модних на той час філософських течіях, абсолютно не набожному, Мартіну Ідену зовсім нема де шукати підтримки, оновлення.

Джек Лондон ставить питання перед читачами: чи насправді визнання оточуючих і фінансове благополуччя важливі для щасливого життя? Ймовірно, Мартін прожив би абсолютно щасливе життя, якщо б залишився моряком. Заробітку йому б вистачало на задоволення життєвих потреб і розваги. Можливо, в особі доброї і простої і дівчини він знайшов би дружину. Але Мартін, ставши відомим письменником, бажає всією душею повернутися до минулого життя. Та, змінивши сприйняття світу, він не міг вже отримувати задоволення від свят і гулянок. Становище ж, якого він досяг важкою працею, не приносило йому жодної радості.

Для світової літератури роман Джека Лондона «Мартін Іден» став величезним художнім надбанням.

ЛІТЕРАТУРА

Barltrop, R. (1976). *Jack London: The Man, the Writer, the Rebel* (1st ed.). Edition, Pluto Press.

Foner P. S. (1947) *Jack London: American Rebel* (1st ed.). Citadel Press.

Августин Аврелій. (2012). *Сповідь*. Харків: Фоліо.

Гіленсон, Б. (2006). *Джек Лондон. Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: (Т. 1.)*. Тернопіль: Богдан.

Грушевська, М. (1912). *Страждання молодого Вертера*. Всесвітня бібліотека. Київ.

[URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Johann_Wolfgang_von_Goethe/Strazhdanni_a_molodoho_Vertera_vyd_1912/](https://chtyvo.org.ua/authors/Johann_Wolfgang_von_Goethe/Strazhdanni_a_molodoho_Vertera_vyd_1912/)

Гюго, Віктор (1985). *Знедолені*. Київ: Веселка.

Данте, Аліг'єрі. (1995). *Божественна комедія*. Київ: К.І.С.

Денисова, Т. (1978). *Джек Лондон: Життя та творчість*. Київ: Дніпро.

Денисова, Т. (1990). *Роман і романісти США ХХ століття*. Київ: Дніпро.

Доценко, Р. І. (2013). *Критика. Літературознавство. Вибране*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.

Давиденко, Г. Й., Стрельчук, Г. М., & Гринчак, Н. І. (2011). *Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури.

- Кожукало, Н. В. (2016). *Трагічна історія американського успіху: матеріали до уроку позакласного читання за романом Дžeка Лондона «Мартін Іден»*. Зарубіжна література в школах України, 1, 62–63.
- Костюк, Т. (2009). *Концепція мистецтва в романі Дžeка Лондона «Мартін Іден»* Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 159, 166-174
- Лондон, Дж. (1973). *Мартін Іден*. Київ: Молодь.
- Лондон, Дж. (1986). *Твори: в 2 т. Мартін Іден. Залізна п'ята*. (Т.1.). Київ: Дніпро.
- Лондон, Дж. (1970). *Твори у 12 т. Мартін Іден. Крадіжка. Статті*. (Т.6.). Київ: Дніпро.
- Колесник, І. В. (Ред.). (2001). *Методичні рекомендації для домашнього читання за книгою Дžeка Лондона «Мартін Іден»*. Ніжин: НДПУ ім. М.Гоголя.
- Ніцше, Фридрих. (2003). *Так казав Заратустра*. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи»,.
- Платон. (2002). *Бенкет*. Дух і літера. 9-10, 369-419.
- Третяк, А. О., & Костюк, Т. П. (2018). *Модерністське світовідчуття та світобачення героя роману Дžeка Лондона «Мартін Іден»*. *Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2018» XX Всеукраїнська наукова конференція молодих учених*. Черкаси, 270-272.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, викладена на 32 сторінках. Для написання було використано 20 літературних джерел.

Об'єкт дослідження роботи – є роман Джека Лондона «Мартін Іден». Метою даної роботи є характеристика творчого доробку видатного американського письменника Джека Лондона, його роману «Мартін Іден».

При виконанні курсової роботи використовувалися наступні методи: загальнонаукові методи системного та порівняльного аналізу критичної літератури з проблеми дослідження, узагальнення і систематизація наукових даних.

У вступі обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, визначено мету та завдання, визначено об'єкт та предмет дослідження.

У першому розділі «Джек Лондон та його час» розглянуто концепції кохання за різних епох та в добу написання роману «Мартін Іден». Розкрито основні етапи життя та вплив на становлення видатного американського письменника. Проаналізовано дослідження критиків і літературознавців роману.

У другому розділі «Головна проблема роману «Мартін Іден» та образ головного героя» розкрито характерні риси головного героя, його становлення як митця, світоглядні та ціннісні зміни, відносини з коханою Рут Морз. Проведено порівняння долі Джека Лондона і його героя, наголошено на автобіографізмі роману. Висвітлено причини, які призвели до самогубства Мартіна.

Згідно з метою та поставленими завданнями в ході проведеного дослідження були отримані наступні основні висновки:

Кохання – форма духовної культури, яке розуміється, як певне індивідуальне уболівання, відчуття відданості людині, предмету чи явищу навколишнього світу тощо. Кохання – це одвічна тема, до якої у своїх творах звертаються практично усі письменники і митці.

Серед американських письменників один з найпопулярніших - Джек Лондон. Життя його було таким же захопливим й іскрометним, як і його книги. У 1907 році, під час плавання на «Снарку», митець почав писати один із своїх найкращих романів «Мартін Іден», який став провідним шедевром його творчого доробку. Багато в чому «Мартін Іден» автобіографічний твір.

Спроби здійснити аналіз роману та дати характеристику головному герою Мартіну неодноразово робили західні та українські літературознавці. Уваги заслуговують дослідження Р. Балтропа, Т. Денисової, Д. Наливайка.

Джек Лондон демонструє читачам, як людина закохується не в конкретну людину, а створені ним ілюзії. Та звеличений образ Рут поступово в очах Мартіна розвіюється. Виявляється, любив він ідеал, який сам створив.

Мартін має дивовижну цілеспрямованість і віру у свої сили – він йде до мети один і досягає визнання, він доводить, що здатний на неможливе. Але ось у цієї сильної людини не залишається опори, і вона ніби руйнується під власним тягарем. Мартін не приймає буржуазного ладу, але й соціалізм для нього неприйнятний. Увійшовши в коло соціалістів, він не міг повірити, що їх сила і їх ідеї здатні змінити світ. Розчарованому в модних на той час філософських течіях, Мартіну Ідену зовсім нема де шукати підтримки та оновлення.

Роздуми про роль і місце митця у суспільстві – головна тема твору. Трагічна історія письменника перетворюється на сповідь про загибель талановитого митця у буржуазному американському суспільстві.

Для світової літератури роман Джека Лондона «Мартін Іден» став величезним художнім надбанням.

Ключові слова: Джек Лондон, «Мартін Іден», кохання, індивідуалізм, буржуазне суспільство, соціалізм.